AIMÉE LANDAUER

LOS EXTRENOS DE UNA POETISA

Mes premiers vers, 1 vol.—*Echos poétiques*, 1 vol., AIMÉE LANDAUER.—Viena, Charles Gerold fils, editor. 1884.

I.

Per casualitat he conegut aquesta poetisa que vaig á criticar en lo present article: una amiga sua y meva me deixá un jorn sas obras. Al fullejarlas de primera intenció vaig pressentir que feya un veritable descubriment literari, en lo qual me confirmo avuy que he acabat sa lecturia séria, tranquila y meditada.

Tot es extraordinari en Aimée Landauer. Austriaca de nacionalitat, maneja 'l francés com si no hagués abandonat may la ribera del Sena. Jove d anys y de cor, pensa y escriu inspirada per la mes fonda experiencia de la vida. Destinada per sa sort á contarse entre los *felissos* de la terra, de aquells que poden viure sens lluytas ni contratemps, s empenya en trobar lo costat dolent del mon que sols millora á sos ulls quan s' exalta per la poesía. Es que Aimée Landauer ha nascut ab una ánima de poeta, vegent negre quant no mira á travers son rosat prisma.

He llegit sos llibres ab plaher y escrich la exposició de sos versos en circunstancias favorables á la tranquilitat que demana l' esperit pera allunyarse de la realitat mal sana de la vida. Prop de las planuras del Nil en lo mitj Egipte, mes enllá de las ruinas que cubreixen la antiga Memphis, passats los boscos de palmeras arreladas en sos vells temples, se exten la inmensa soletat del desert libich en quals entra-

nyas la mort hi escullí son domicili per llarga época de la historia. Fá seixanta sigles, quan la Europa no estava casi geológicament formada, los Faraons civilisats que vivian en la época de las primeras dinastías buscaren las planuras de Sakara pera lliurar son sagrat cós á la custodia de la terra, y á fi de que ningú pogués may profanarlas, sobre la estreta cambra mortuoria que devia guardar lo momifiat cadavre acumularen eixas montanyas de pedra anomenadas las Pirámides, que ni 'ls mateixos terratrémols poden moure de sa base.

Al costat de las Pirámides dels reys aviat s' aixecaren las mastabas ó tombas dels cortesans, escribas de Horus, sacerdots de Ptah, majordoms d' essencias y perfums del tresor real, trobadors de Ammon, tots los servidors civils y relligiosos de las vellas dinastías. La populosa Memphis cavá també en lo roca los pous que devian guardar las momias de sos habitants, aixís convertint lo desert de Sakara en extensíssima Necrópolis que avuy explota la ciencia. Las escavacions se succeheixen, las pedras funerarias s' arrancan, los geroglífichs se desxifran, los mateixos cossos dels reys antichs son trets de sas tombas é irreverentment exposats en l' armari de un museo com curiós objecte que distréu al públich.

Ma dominant monomanía per lo passat me feu empendre més de un cop la ruta de Sakara, decidint darrerament á trasladarmhi una temporada y viure entre sas tombas y sas ruinas pera aprofitar las primicías de novas descobertas. Aixís ho faig, corrent de dia desde Abusir á Dashur, del Serapeum á Ptah-Hotep, de la primera Pirámide fal mausoleo de Hunas. Y al arribar aquestas nits tranquilas del desert, sota la estrellada volta de un cel puríssim, descanso de las fatigas del jorn ajegut en lo sorral del magnífich temple de Ti, y á la llum d' una llántia llegeixo las poesías de Aimée Landauer que forman part de mon magre bagatje. De tal manera he volgut interpretar y compendre la noble poetisa de las márgens del Danubi á la qual prego rebi l' atent saludo que li envia un vell poeta desde las riberas del sagrat Nil. Sacerdots de la mateixa Deesa, bé podém estrenyens la má al trobarnos al peu del ara.

II.

Voici le grand désert, les océans de sable,
Le simoun sans remords, le soleil implacable,

com la autora los ha somiat en una de las poesias mes bellas de sos

llibres y com jo 'ls tinch entorn al moment de comensar ma crítica. La calma que 'm rodeja, lo silenci que rés trenca, la soletat que es aquí volguda companyera, ajudarán la obra de ma fantasía pera encarnar en la realitat la creació seductora que s' hi agita. Vaig á esbrinar aquestos tomets de versos prenent sas ratllas, sos pensaments, sas estrofas, com fibras del ánima de la poetisa que aniré juntant fins á revelarme tot enter son cor.

Aquí no tinch ningú, soch un malalt que s' aisla per un temps ab la sola vida que li donan la conciencia de sos recorts y las ilusions del pervenir. Aixís obro avidament los llibres de la Landauer buscant entretenir la pau del esperit, nudrintlo de eixas emocions sanas y honradas que 'ns reposan y alivian entre los estragos de la moderna literatura naturalista. Penso que de la lira de una dona sols poden desprenders notas suaus de purísima armonía.

Y es be això lo que trobo en los tomets de la poetisa austriaca. Lo sentiment ompla sa ánima infiltrantse en sos recons mes íntims, y 'l verí del plaher no ha penetrat aquella vida casta y tranquila, que 's desentrotlla al abrich de totas las miserias físicas y de tots los remordiments morals.

No he necessitat preguntar qui és Aimée Landauer pera idearla y ferme son retrato. No la he vista probablement may, ningú al menos me la ha senyalada, mes crech que si la trobés demá en un saló la presentiria y podria saludarla com antiga coneixensa. Las edicions me diuhen que es dona de societat; sos versos la revelan sensible, dolsa y bona; sos pensaments sembrats entre raudals de poesia com estrellas en lo blau del cel, provan que tracto un esperit exaltat, fantástich, plé de contrastes de llum y de ombra que afegeixen nou valor á sas obras.

Comensém per exposar los mérits de nostra autora. Entussiasta devota de Victor Hugo, li dedica sos *Premiers vers* en una página nudrida de respecte que 'l gran poeta respón ab una altra plena de tendresa. Y encara que desseguida la poetisa no 'ns hagués dit cóm estima al ilustre cantor de la llibertat francesa, prou hauriam conegut la influencia del mestre pesant sobre ella al trobar sas imatges atrevidas, lo tó calent de sa inspiració, un fons gran de sentimentalisme ahont venen á abrigarse las nobles pensas de la ilustre cantora.

Jo crech que no 's pot criticar un poeta sens copiarlo ó traduhirlo. Això vull fer aquí pera donar variada mostra de las concepcions de la Landauer, peró dech confessar sens falsa modestia que mas versions catalanas no suportan per lo dolentas la comparació ab l' original.

Aquest es breu, clar, concís á voltas y sempre tendre, plé de armonía que ressona á la orella com só de una música delitosa.

En lo *Cant de la esposada*, poesia que com lo tomo *Echos poétiques* que la conté está dedicada á una de sas amigas, Aimée Landauer descriu l' amor que sent la núvia al juntarse ab l' estimat de son cór. Y no es aquest qui li dirigeix las banals conjugacions del verb *amar* que sempre cauhen de la boca dels novells poetas; es ella que posa tot l' univers, tots los afectes, tots la estima devant son idol y li llensa entre altras las següents estrofas plenas de valentía y fogosa inspiració:

M' inflamas com la pátria, quan pantejant ferida
A mort crida als fidels;
T' estimo cóm s' estima un cop sols en la vida
Y un altre cop als cels.

. . . . . .

Tota m' he trasmudat, nou ser y nova sava
Sadolla lo pit meu,
Per contenir l' amor que dins mon cor vessava
Tú m' has donat lo teu.

He dit que una de las primeras cualitats que revela la poetisa Landauer es la bondat acompanyant á la bellesa. Determina aixó en son esperit observador un inmens sentiment de pietat que ho abrassa tot, los homes y las cosas, la rahó y los instints, lo que observém al passar lo carrer y lo que bull en l' interior de nostra conciencia. Exemple la següent poesía, desprenentse de sos llavis igual á una promesa de perdó pera 'ls errors del mon:

¡Tingau compte!

No digau á la mare quán son fill amorosa
Petoneja dormint,
Que 'ls ángels no baixaren sobre sa fronta hermosa
O que es dolent lo nin.
Del indi prosternat devant la folla imatge
Respectéu tots la fé,
No li digau d' un cop á aquell pobre salvatge
—Ton Deu es un joguet!
Lo roure no talléu que al cim de la alta serra
Entre las rocas creix,
Puig l' eura matariau que per pujar se aferra
Junt á son tronch mateix.

Y al home que sentint al cor batre 'l destici
De amar y ser amat,
Fuig los afectes purs y cau al gorch del vici
Pels plahers estragat,
Planyeulo de sa falta curant sa malaltía,
Vejau si 's pot salvar,
La pedra ahont ensopega treyéuli de la via,
Feulo de nou amar.
Sino del desespero sots lo rocám ombrívol
L' aplanará 'l dolor,
Y ab un cop insensat, al creure trencar l' ídol,
Li trencareu lo cor.

III.

La que té tan bons sentiments, que compadeix totas las miserias y vol que tots los dolors se alivien, no ha mesurat potser lo gran buyt de sa propia ánima. Aquesta poetisa jove de vint ó vint y dos anys, rica, hermosa, volguda dels seus, admirada de tots, no ha pogut encara respirar eixa atmósfera de amor que vivifica fins als que no s' adonan de ella, no ha sentit batre la passió mes fogosa de la vida, no ha estimat en una paraula. Y per una inevitable deducció llógica, aquest estat anormal de sa existencia se reflecta en sas obras, deixant apuntar un temperament realista que sacrifica l' instint al sentiment, que junta los ideals ab los apetits, que confon las aspiracions del desitj en los límits de la moral. De seguir aquest camí aviat contariam un poeta pessimista més.

Nostra autora se ressent de tal tendencia, volguent ferse planyer com si fos una desventurada. Inventeu pesars pera aquesta criatura á la que rés faltá en la vida. Diheuli que no recordi aquella sublime máxima de son mestre, escrita en las *Contemplations*:

Le douleur est un fruit: Dieu ne le fait pas croître
Sur la branche trop faible encore pour le porter.

y que sembla que á ningú pot aplicarse millor que á ella. Suposeu que esperansas marcidas, que ilusions perdudas, que somnis desvanescuts en una matinada de febre, han fatigat son esperit fins á tancarlo en un cercle de dolors parescut als del infern del Dante. Sols aixís podriau compendre aquesta dona que en sas *Confidencias á la Lira* nos diu seriament:

. . . . . .

Y ma mirada mon passat contempla
Com si vegent estés un camp de morts.
No acusaré ningú ni res de fora:
Lo culpable soch jo, mon desitj boig,
Culpable de tenir tot quant s' adora,
De haver passat setze anys hora per hora
Y de sentils perduts sense cap goig.
De atravessar la aurora de la vida
Indiferenta, freda, sens ardors,
Cóm si fós dolsa plana reverdida
Qual terra he corregut adolorida
Sens riure, ni cantar, ni cullir flors.

Jo no sé si las ratllas anteriors revelan una infelís ó una exaltada. *¡Væe soli!* diu la Escriptura, y aquesta es la pena que flagella la poetisa. Son cor inmens, son cervell escitat, cridaren potser ajuda sens oir la ressó de una resposta, y per això creu ara que sols beurá fel en lo calzer de la vida, pensa que mirant enrera troba perduts sos millors anys, y no 's dona compte de que sa única y fatal dolencia es la soletat de sa ánima, mes gran, mes terrible, mes espantosa, que la soletat del desert de Libia en que jo he plantat ma tenda.

Donada la situació de son esperit, es casi llogich esperar que vindrá la poetisa culpantse á sí mateixa. Ferida per l' infortuni, creu convertirse en un de aquells angels de las llegendas indianas que desterraren al mon baixat lo front y plegadas las alas pera cantar lo dolor. Potser imagina que la vida es una expiació y sols deu consagrarse als suprems ideals del bé y de la moral. No pensa que si la virtut contenta l cor humá, en cambi lo deber lo gela y sols l' amor lo ompla.

Gran diferencia existeix entre la extensió dels sentiments del home y de la dona, sens que nosaltres, los membres del sexe fort, ne retirém la menor ventatja. Una notable escriptora francesa diu que l' amor es un epissodi en la vida dels homes, peró es la historia entera de la vida de las donas. Potser això es veritat, mes malgrat los altres epissodis que deurian ocuparnos, sentím pesar constanment las donas en nostra existencia, no poguent fugirlas, necessitant amarlas, inmutables devant las debilitats del etern femení. Jo he conegut homes virils, ánimas elevadas á las regions mes puras y serenas del pensament, que á son pas per la terra deixaren lo cor á trossos entre las traicions y apostassias de las donas que estimavan. Y no 's planyeren, ni menos

se corretgiren. Enganyats, vensuts, destrossats en sos mes íntims afectes, en lloch de consumir sas forsas en esterils queixas tornaren á apareixer en la aurora de novas esperansas tranquils y sonrients, com si cap ferida hagués sagnat son pit, llensant altra volta son destí als peus de la primera dona. La cadena de las debilitats y del perdó en l' home casi may se trenca.

Mes la muller no recompensa aquesta abnegació, que pocas voltas arriba á explicarse. Sols fá víctimas entorn seu y es ella sempre la que 's queixa, lo menos de que no la comprenen, lo més de que la abandonan. Aixís Aimée Landauer parla sovint de somnis sens realitat, de suspirs sens ressó y acaba en la darrera poesia de son primer llibre per pintar una Visió, ideal que sent vagar confús en los espays de sa fantasía:

Cor que busca mon cor, ánima enamorada,
Esperit que 'm comprens, esperit que 'm respons,
Ets tú, será lo brill ardent de ta mirada
Que veig lluir la nit en los grans cels profonds?

Al invocar aquest esperit, qué vol? Que vinga á encarnarse en la vida, á posarse al seu costat, á respirar son alé, á abeurarse en son amor? Oh, llavoras bé, mil voltas bé si son cor de dona iguala en sentiment á son talent de poetisa. Omplert lo buyt, poblada la soletat, pot brollar pera Aimée un nou raudal de inspiració que no ha sentit fins ara. Pot cantar aquells afectes íntims que 'ns pujan del pit á la boca, que per los ulls nos remouhen la testa, y que 'ns enfebran y animan fins á obtenir del ser estimat la confessió de son afecte y sa consagració per un de aquells petons de amor que may acaban, cremantnos l' ánima ab sa ardenta alenada com marca de foch que si 's refreda no s' esborra.

Oh l' amor! S' imposa á tots per sa grandesa, fentse sentir sens veurel com eixas brisas vivificants, saturadas de aromas y perfums que respirém en los camps al temps de primavera. Tal succeheix á la autora dels llibres que estudio, en varis passatges de sas obras y especialment en una petita poesia qual assumpto tractá Heine temps enrera, ara donantli Aimée Landauer una concisió y brill estraordinaris. Es l' esclau que vá constanment vora la font ahont se refresca la filla del sultá, y que devorat per son amor se 'l veu de cada dia mes esgroguehit y pensatiu, la malaltia de sa ánima atacant també á son cós. Un jorn la primpcesa lo mira mes abatut, y plena de compassió s' acosta á ell pera dirli :

—.....Vull sapiguér
Ton nom, tos parents, ta terra.

L' esclau extén la má vers l' orient y respón al objecte de son impossible amor:

—Me dich Mohamed, y allá
Al Yemén mos pares morau:
Soch de la tribu de Asrá
Quals fills quan estiman, moren.

No penso que la autora de *Echos poétiques* s' aplicará la moral de Mohamed. Los fills de la rassa de Jafet no portém la maledicció de Cám en la testa ni en lo cor: somiadors constants de las majors grandesas malgrat nostras petitas miserias, morim quan no estimém.

EDUART TODA.

L' OMBRA DEL BALADRE

(Continuació.)

MAL SOBRE MAL

I.

Per un estudiant aplicat y d' aficions decididas als análisis, la heroina d' aquesta veritable historia era un tresor inapreciable: pel jove ignocent, tímit, sense gayre bé cap noticia de las fortas passions, aquella dona era més que un tresor de tendresa, d' estimació, d' amor.

En Sever, desitjós d' estudiar aquell *precís tractat de la voluntat*, no faltava ni un dia á la llissó: ja ho hem dit, era un estudiant aplicat.

Al adonarse de que la simpatía havía ja donat entrada á la estimació, ho trobá molt natural: ¿no era una estimació, de la seva mena, la que havía anat sentint pera cada asignatura?... Al cap de poch notá en éll com un malestar general al recordar la prometensa que feu á l' Agna María (que aixís sabía ja que 's deya la ex-malalta) de no escorcollar sa vida passada; aquell misteri que de primer havía sigut en gran part, la causa d' una secreta simpatía, podía ésser mes endavant la font de desenganys terribles.

Com se sol dir, volia y dolía: no s' adonava de que anava posant estimació al llibre, olvidant massa lo tractat en sí mateix.

II.

¿Y l' Angel? Tal vegada preguntará algú.

L' Angel no havia escrit, ni hi pensava molt en Sever que no li havía tornat á escriurer.

Havía passat lo Juliol y una bona part del Agost, y encara que ja del tot curada, físicament parlant, l' Agna María, lo jove metje continuava visitantla.

Aquells dos carácters havian nascut l' un pera l' altre; y no obstant, en mitj de sas conversas plenas d' espontaneitat y franquesa, per sota aquell cel asserenat de pau que 'ls cubría, hi passava de tant en tant algun nuvolot que feya glassar per breus moments la paraula en sos llabis, com si comprenguessen que á la curta ó á la llarga la tempestat vindria.

Algunas vegadas, quan ab mes vivor parlava en Sever pera demostrarli l' afecte pur y desinteressat que son cor sentía, un vel de tristesa anava cubrint lo bell rostre de l' Agna María, y ¡cosa estranya! quan aixó succehía li apareixia á en Sever sentir encara aquellas paraulas: «Jo só l' ombra del baladre: tot es sufriment, dol y mort al voltant meu...» Si algun cop la curiositat havía probat fortuna, instigada per un rezel estrany, la mateixa tristesa y com una cruel pena de part de l' Agna María clohía 'ls llabis de 'n Sever.

III.

Era una tarde del Agost, y en Sever s' havía proposat deixar passar las horas del sol tot prenent café al Suís, sortir á dar una volta al cáurer la tarde, y com de costum, fer sa visita diaria á l' Agna María un xich tardet.

Anava fent temps tot llegint un diari, quan per casualitat dirigí la vista cap al carrer. Un salt que li doná 'l cor li feu caure 'l diari de las mans y alsarse: acabava de veure á l' Agna María passant per aquella acera de la Rambla.

Son primer moviment fou irreflexiu, pero desseguida s' atemperá sa exitació, y ab certa calma cridá al mosso, pagá 'l gasto y sortí.

Al ésser al carrer y al convéncers de que era ella mateixa, duptá encara entre seguirla, escométrerla ó pendrer diferent camí; la curio-

riositat empero, guanyá, y excusá la falta que á lo promés cometia ab l' amor intens que sentía per ella, que bé li donava dret á vetllar tal vegada per sa vida y tot! May li faltan excusas á la curiositat, que sol pecar de molt ingénua en lo de deixarse convencer per ellas.

IV.

Ab un pas seguit, seguit, passáren la Rambla, lo Passeig de Gracia, y amunt. En Sever sentía á cada moment que l' alé li mancava; tenía un sospir mort en lo pit, sentía oprimit lo seu cor per una estranya conmoció, lo front amarat, la gorja seca y tot son cós com impulsat per una forsa extraordinaria que l' impulsava á caminar com si 'l diable fós qui 'l dugués.

Lo terme d' aquella forta estricada fou una casa á la inglesa, ben coneguda de 'n Sever. Era propietat d' un seu company, que s' havía guanyat per son cinisme y vida desarreglada 'l sobrenom de *Mefistófeles*. Sa fama estava ben sentada, aduch essent éll mateix qui feya de trompeta, perque sabía gastar perfectament la renda que 'ls seus pares li deixáren al morir.

Tot un núvol de recorts passáren á capgirells per la fantasía de 'n Sever al trobarse al peu d' aquella casa, y per entremitj d' aquella corrúa fantasmagórica n' hi havía que feyan glassar la seva sanch dintre sas venas.

L' Agna María no tingué de tocar la campana; lo reixat s' obrí, y un jove que devía esperar sa visita la saludá afectuosament, acompanyantla dret á dins... En Mefistófeles era qui, ab la rialleta als llabis y parlantli gayre bé á cau d' orella, semblava burlárse del torment que sufría En Sever que 'ls seguí ab vista esbarada fins á pérdres en l' interior d' aquell edifici malehit...

Lo reixat havía quedat obert. Lo passá ardit, acostantse á un dels balcons que á poca alsada hi havía á cada costat de la porta que s' obría al mitj y á la que s' hi pujava per una ample escalinata. ¿Podría espiar res? En son interior desitjava que no: era l' instint de conservació que 'l seu amor feya sentir, pero aquella forsa misteriosa que l' empenyía poch abans, encare 'l dominá, y ab curiositat escorcollá l' interior d' aquella cambra.

V.

Un núvol passá per davant de sos ulls, núvol sanguinós que un cop espargit un xich, trassá per sobre l' arena del caminal y per las parets d' aquella casa fantásticas lineas y dibuixos de foch, serpents y coronas que 's reproduhían ab una pressa marejadora...

En un sofá de ma dreta estavan assentats l' amo de la casa y l' Agna María, éll més solícit y rioler que may; ella encisadora y radiant com may l' havía vista, frech á frech sos rostres...

Ráp it com la pensament s' alsá éll y s' encaminá al balcó: En Sever s' enretirá, y 's cloguéren sas duas portas produhint estrany soroll que 's repetí en lo més fondo de son cor, modificantse insensiblement fins á semblar lo cop sech y especial de la llosa que cau sobre una tomba.

VI.

Ni éll mateix se 'n havía donat compte. Era ja á entrada de fosch se trobá en sa cambra, obert lo calaix de sa taula d' estudi y contemplant ab una fredor terrible un revólver ab las sis cápsulas plenas en son lloch.

Al posar los ulls en éll després que ja feya mes de mitja hora que 'l tenía als dits, semblá que 's despertava d' un somni espantós.

Y ¡cosa estranya! Com en un somni mirava lo succehit aquella tarde, y 's ravejava en sa desventura sense pietat ni compassió, trovant com algun conhort en aquella agonía del seu cor; li semblava que, si podía arrencarlo y trepitjarlo recobraría la calma y serenitat que comensava á trovar anyora.

Las orellas li xiulavan, y al notar que tot comensava á móures al seu voltant, caygué sobre una cadira, y per primera vegada arrencá 'l plor.

VII.

Passáren breus instans, y un bon xich mes calmat, passá per sa memoria 'l dols recort del séu amich, de l' Angel. «Si hagués estat aquí» pensá com donant la culpa á sa ausencia de sa sort present. Sols allavors notá que á sobre la taula hi havía carta.

La agafá ab anhel, pero la desclogué ab molta menos avidesa: no era del seu amich. La lletra li era perfectament desconeguda; pero á mesura que l' anava llegint s' hi aná interessant mes fins al extrem de tornarla á llegir.

Era del pare de l' Angel.

Héus aquí la carta, prescindint de sa ortografía especial:

«Sr. D. Sever Bonnin.—Barcelona.

Molt senyor meu: Sé que vosté es molt amich del meu fill, y que li tenía promés passar alguns dias ab nosaltres ab motiu de la Festa Major. Si pogués venir més aviat li agrahiriam tots molt. L' Angel se 'ns ha posat malalt de molt cuidado, y tinch por per la seva vida. Ab la nostra tribulació no 'm recordava del nom de vostés, pero regirant los seus papers li he trobat. Perdoni si sense conéixel li demano que 'ns vinga á véure. Es lo meu fill y no 'n tinch cap mes. Espero que 'm dirá que 's posa en camí pera aquí que es á casa seva. Mani y disposi.—*Joseph Margall.*»

No es preocupació, no, que un mal ne cura un altre. La pena que sent lo proxim alivia la d' un hom, y si en Sever no 's trobá del tot sa de la ferida que li havía clavat al cor l' Agna María, al menys, senti produhirse en son interior una reacció saludable, y buscant en los recons de sa memoria alguna cosa que li servís de calmant á sa excitació present, no tardá en recordar aquellas misteriosas paraulas qual secret avuy ja comensava á entendre.

—«Só un pobre baladre...» «enmatzina ma sombra lo que toca,» y afegint llenya al foch com se sol dir, hi lligá aquellas altras: «Estich avesada á no contar ab mi mateixa!»

Passantse la ma pel front com pera esquivar una idea dolenta, mormolejá com á final de sa meditació:

—Qui no s' estima á sí mateix no pot estimar á ningú.—

Y com si 'l diable fos allí pera ferli notar la contradicció en que acabava d' incorrer, un fort soroll lo feu extremir, aixís que aquellas paraulas acabavan d' eixir de sos llabis.

Sense adonarsen ab lo cotze havía fet cáure 'l revólver que pochs moments abans havía deixat sobre la taula, pera llegir la carta del pare de l' Angel.

T. POCH DE NEGRE

(Seguirá).

AMOROSAS

I.

M' han dit qu' eras hermosa
Com la senzilla rosa,
Que ta paraula es dolsa com la mel;
M' han dit qu' eras més pura
Que l' aura que murmura,
Y eran tos ulls més blaus, que 'l blau del cel;
Que ton amor envejan,
Y en ta cara 's barrejan
L' alabastre, lo nácar y 'l coral;
Que crema ta mirada,
Que l' ánima extasiada
Admira ta hermosura verginal,
Y en fi, qu' eras divina,
L' estátua bisantina
De l' hermosura espill sempre fidel; —
Y es ben vritat: com ella,
Ets insensible y bella,
Y com ella també freda com gel.

II.

¡Vína á mos brassos, cuyta que t' anyoro
Que de nodrirme ab ton amor tinch set!
¡Vína, per Deu, que vull besar tos llabis,
Encar qu' hi trobi de l' engany lo fel!
¡Ah! qui 't veuría tant perjura, hermosa,
Pura, mirant ta cara com la neu,
Ignocenta com d' angel. ¡No, mentida,
De l' ánima, l' espill la cara no es!...
¡No vingas, no, deixa que sol jo plori,
Que si pensés ja foll, en mon anhel,
Seus esperit, trovarte com sommio,
Puríssima, y hermosa aytal com els,
Potser t' ofegaría entre mos brassos,
Per pogué en lo teu front, deixarhi un bés!

FRANCISCO XAVIER GARRIGA.

¡POBRA FLOR!

¡Pobra flor!... la mes flairosa,
la mes bella del jardí,
que s' agronxava conmosa
per lo lleu oreig ahí,

va veure del tot perduda
sa bellesa y ufanó,
quan tu al cullirla, tot d' una
te la posares al cor.

¡Pobra flor! no creya ella
qu' al trobarse en lo teu pit,
si era avans com la llum, bella,
se tornés com negra nit;

y es qu' al véure't, dolsa aymía,
la enveja marcí son cor,
y quant gelosa 's marcía,
se moría... ¡pobra flor!

E. M. B.

L' OMBRA DEL BALADRE

(Continuació.)

L' ULL PRÉS

I.

No fá sino vint anys que pera anar al poble del Angel, situat á unas set horas de Barcelona, era precis fer una hora de carril, duas de diligencia y duas més á cavall per un camí infernal. Los pochs anants y vinents que tenia la capital procedents del indicat poble no utilisavan pas las carreteras y camins de ferro, á peu feyan lo viatje, y avesats á la jornada, en sis horas se plantavan á Barcelona, estalviantse aixís las deu pessetas del passatje, que pera ells era lo més important.

Y no era pas que 'l poble fós curt y de mala mort, no. Era tota una vila, declarada tal pel senyor rey Cárlos III que s' havia servit emanciparla de la baronia de que formava part, concedintli 'l dret d' elegirse 'ls regidors y tenir lo seu batlle propi, concessió que encara conservan com reliquias, y que celebráren ab festeigs públichs, entre 'ls quals hi figuravan grans funcions relligiosas, la ceremonia de penjar lo baró fet de palla en la mateixa forca que prop del terme s' alsava en senyal de son vassallatje, y la crema de la forca y del baró; encara hi ha vells qual entussiasme es petit ressó del que deguéren sentir sos ilustres besavis, que 'us cantarán la típica cansó d' aquellas festas, *de quan se passáren vilatjans.*

II.

Lo poble 's componía allavors d' unas cinchcentas familias, y passat de la Festa Major que cridava á tots los que n' eran fills, tot l' any era una bassa d' oli per lo tranquil y per lo quiet.

La regla general, emperó, d' aquesta quietut venia á ésser corroborada de tant en tant per algunas ben notables excepcions; lo poble era pacífich, més algunas vegadas havia sapigut probar que valia la pena de no contarhi gayre ab aquesta nota del seu carácter. Tal vegada algun dia 's publiqui la historia de sas rebolions, algunas de las quals no sols han passat lo terme, sino que han fet parlar de sí á tota la Europa: en aquestos fets tan ressonats, ab una ingratitut que no s' esplica s' ha deixat á recó 'l nom del poble ó mellor dit, de la vila que 'ls dugué á cap, y será un servey que 's prestará á la historia imparcial, lo treure del olvit aquest nom. Com que per ara no m' ha donat per aquí, no crech necessari del tot pera 'l lector lo coneixer á la vila pel nom, bastantli conéixerla pels fets que mes se relacionan ab nostra narració.

A n' aquest poble 'l cridava á n' En Sever la amistat, y sense fer-se pregar jens, l' endemá d' haver rebut la carta del senyor Margall se posá en camí del tot asserenat ja 'l seu esperit, peró fet á bossins lo cor.

III.

Es precís ara, qué reculem uns quants anys pera posarnos en antecedents.

La casa del Angel, situada á un extrem del poble, era una de las principals, y á ran d' una revolta popular, hi passá una pobre criatura d' uns cinch á sis anys, desamparada y sola en lo mon. La seva mare havia sigut la única víctima de las iras populars. Era una bruixa de las mes terribles que feya anar en renou á tothom.

Una de las familias que tenia motius sobrats pera desitjarli la mort era precisament la de En Quera. L' hereuhet feya temps que estava malalt, pero de malaltia un bon xich més que sospitosa. Trist, trist sempre, desganat, anava consumintse com candela cap pervall, y las vehinas que tot ho saben, poguéren averíguar que la Susagna 'l feya

patir; alguna pogué assegurar y tot que un dia la mala vella li havia donat un cop á la esquena tot dihent:—«¡Que te 'n recordis!...»

Lo dia senyalat pera la execució de la bruixa no feu falta al lloch de reunió En Quera més instígat per la seva dona que per convenciment propi, pero al fi, ell contribuhí á la orfanesa de la pobre nena que hoy plorant passava l' endemá per davant de casa séva.

Véurela y sentir un remordiment viu en sa conciencia, fou tot hú. Ab veu conmoguda la cridá, la feu entrar dintre y quan la seva dona fou de tornada li digué ab un tó decidit.

—Mira, Teresa; d' avuy endavant tindrem dos fills.

—¿Y aixó? feu la dona admirada.

—Es la filla de la Susagna que 's queda aquí: tinch obligació d' ampararla y ho faré.

—¿Qué t' has begut l' enteniment? ¿Qué no veus que encara l' Angel no ha pogut curarse del mal donat per la seva mare?...

—¡Prou! Si vols que 't diga la veritat, jo no hi crech en bruixas, y estich ben cert qne ahir várem cométre una barbaritat que no te nom. Es inútil que m repliquis: ho vull.

Las disputas venian la una darrera l' altra sense poderne acabar res la dona, que 's decidí á la fi á no parlarne més, sobre tot quan experimentá que l' Angel s' anava posant bé y s' havian fet tan amigas las duas criaturas que semblavan dos germans carnals.

IV.

No hi hagué en lo poble ningú que no reprobés la acció de En Quera, y si abans era ja tingut per negre, net de glatell, etc. etc., després fou regonegut com á boig en tota la extensió de la paraula.

Fins no faltava qui, ab cert misteri, profetisava desgracias sobre aquella casa, recordant que poch abans del sacrifici de la bruixa aquesta havia dit ab veu aterradora:

—No faltará, morta jo, qui 'us fassi patir de veras, butxins!...

Paraulas que 's convingué en que ben clarament expressavan que 'l poder d' ullpendre y donar mals á la gent l' havia traspassat á la seva filla.

—Si aixó es cert, deya tothom, ¡pobre casa! ¡pobre Quera!...

V.

L' Agneta, que tal era 'l nom de la filla de la desgraciada Susagna, cresqué y s' educá en tan estranyas condicions que, aduch que 'l seu carácter mateix no s' ho hagués portat, hauria mostrat prompte predisposicions alarmants á aquella gent entre la que havia de viure.

Aborrida, més que despreciada de tothom, sense ésser planguda de ningú, naturalment son esperit s' acostumá també á prescindir de tothom, á despreciar y fins á aborrir á tots los que freqüentavan la casa, á tal punt, que las afeccions del seu cor no podian posarse com á comparansa ab las dels demés mortals, criats y educats en ben diferentas circunstancias.

No coneixía l' odi, tal vegada perque may conegué bé l' amor, pero sí sentí alguna simpatía fou pera 'l seu germá, l' Angel, y pera 'l que ella anomenava *pare*, perque ab lo primer jugavan tot lo dia, y rebia del segon de tant en tant alguna mostra, sino d' amor al menos de simpatia compassiva.

Los jochs de la infantesa anavan semblantli pesats á la Agneta, y un dia tornant de costura, mes pensativa que de costum, li preguntá 'l seu germá:

—¿Qué te 'n passa alguna?

—Sí, vull ésser mestra.

—Donchs ja no 'ns podrem casar, feu l' Angel tot malhumorat.

—¿Perqué?

—¿Perqué? Ves si n' has vist may cap de mestra que sia casada!

L' Agneta 's va riure de la ignocencia del seu germá, y tractá de convéncel de que no volia ferse pas germana carmelita, «sino estudiar, y estudiar molt, molt, molt.»

L' Angel s' hi entussiasmá tant també, que vá voler estudiar, més pera fer l' home gran que pera res més, pero al cap d' un any d' institut ja hauria dit prou; passar tants dias sense veure á sa germana...

VI.

Aquells jochs de criaturas havian ja fugit del tot, pero no tardá en cridar la atenció dels vehins aquell anar sempre plegats, la alegría de

mostrada pel noy quan tornava de ciutat, sía per passar uns quants dias á casa ab la escusa del Nadal, sía pera passarhi tot l' estiu, y la gent mormolejavan de baix en baix. Aquellas veus havian d' arrivar forsosament á las orellas de la mare del Angel, pero la dona topá sempre ab lo carácter despreocupat del seu marit que per tota resposta li deya.

—Be prou entenimentada que es! ¡Déxals estar!

—Es que si 'l noy s' hi aficionava massa .,

—¡Fuig d' aquí! Lo noy ray, deixal fer. A Barcelona s' hi perden totas las caborias que s' hi duhen de fora. ¡Déixal fer!

Y com sol succehir, que quan un home s' adona de que s' ha calat foch es ja quan está del tot abrandat, aixís mateix s' atalayá 'l pare del Angel, un xich massa tart de la passió mes que afecte, que s' havia encés dintre l cor del seu fill.

Per altre part la benevolensa ó complacencia tácita dels pares. fou presa com un permis per la jove parella, fins al extrem de donarli coratje al Angel de parlar del *assumpto* á sa mare. La bona dona no 's d smayá, perque no 's sabia encara res d' aquesta moda en aquell racó de món, pero exclamá horroritzada:

—¡Jesús, Maria, Joseph! —y 's senyá, com pera allunyar lo mal esperit.

VII.

Aquella nit no pogueren dormir ni un minut los pares del Angel, combinant plans pera persuadir al seu fill del disbarat que era aquella boja aficiò... ¿per quí? ¡Per la filla de la bruixa!

—¿Com n' eixim? feya éll; la cosa ja ha anat massa endavant. ¡Si la estima mes que abans d' anar á Barcelona! ¡Si no pensa sino ab ella d' un quan temps ensá!

—Jo estich que ja 'ns l ha embruixat. ¡Senyor perdoneu si peco!...—exclamava ella.

Y 'ls plors ofegáren sa veu, podent sentir ell ab prou feynas com afegía:

—¡Tant que 'ns ho deyan tots! ¡Tant que 'ns ho deyan!...

Y aixugantse rápidament lo plor, aquella dona s' aquietá com si hagués trobat un sou buscat en vá per molt temps: lo que havia trobat era 'l *camí* que buscava

Lo seu home continuá cavil lant; lo coixí no l' inspirá la mes petita surtida.

VIII.

L' endemá passava una escena de las més patéticas á la eixida de ca 'n Quera. La mare del Angel cridá á la Agneta, y sense marradas de llengua li proposá que curés á l' Angel del mal que li havia donat.

Aquellas paraulas cayguéren com plom fós sobre 'l cor de la pobre Agneta, que se la mirá esbarada.

—No m' he tornat boja, no, encara que m' has donat motiu pera tornarmhi. Cúram l Angel, que bé pots ferho per la virtut que 't doná la teva mare...

Y no digué res mes, perque ab la bravesa d' una lleona, l' Agneta que se la havia escoltada fins allavors esgroguehida y aterroritzada, li saltá al coll sense dir paraula, la tirá á terra, y ab un genoll á sobre y formant ab las mans una argolla que apretava un ressentiment reconcentrat anys y anys, hauria acabat ab sa mare adoptiva, si l' Angel no hi arriba en aquell moment,

Lo jove no comprengué, ni tractá de compendre que havia passat. Cridant auxili, hi corregué, y entre éll y son pare lográren descompartir á las duas donas.

—Angeleta, vina! feu imperiosament En Quera.

—No que l' hem de matar, cridava la séva dona, com possehida del diable y fent grans esforsos per esmunyirse d' entre 'ls brassos del seu fill que en vá probava de calmarla.

L' Agneta abaixá 'l cap y seguí al que anomenava *pare* fins al menjador. Allí s' assentáren los dos, prengué éll la ploma, escrigué una carta, la clogué, y donantla á la noya ab alguns diners, digué:

—Té, vés ara tot seguit á trobar los cotxes, y fés cap á Barcelona, allá ahont diu la carta, y no tornis may més, pel teu bé y pel nostre...

—Pero si jo...

—No res més: ja se jo lo que hauria de fer, pero en acabat me 'n recordo massa ¡Que no 't vegi més! Deu vulga perdonarte 'l mal que 'ns has fet, á cambi de lo que hem fet per tú.

—¿Vos també, pare?. ,— y al veure que aquell cor que ella havia cregut tendre per ell no responía, afegí: —Está bé; jo 'n tinch la culpa, acabemho tot.

Y s' allunyá d' aquella casa depressa, depressa, com qui fuig de por després d' haver comés un crím.

Pel camí mil vegadas estigué á punt de portar á cap l' estimbarse en algun single, mes semblava que una má de ferro la deturava, dihentli: «Has de viure, recordat de ta mare».

Al passar lo terme d' aquella vila que tal vegada no veuria may més, sentí un home que estava en un camp vehi fent beguda que cridava á un altre company seu.

—¡Mira! Mira qui passa per la rasa! ¡La filla de la bruixa!

Al sentirho no pogué menys que girá 'l cap l' Angeleta, y 'ls llabis se li descloguéren en lo mes cruel despreci, al veure que tots dos pagesos feyan plens d' unció, la senyal de la creu.

T. POCH de NEGRE.

(Seguirá).

AMOR

Mon pensament rell'sca dins del front
Al volar vers lo sol del ideal,
Com de la ona rellisca, pel sorral,
La escuma blanquejanta que 'l sol fon.

Sas puras alas taca 'l fanch del mon,
Cap al dupte se 'n va per volar alt,
La rahó no 'l sustenta, y sa rival
La fé, que l' aconhorta, no 'l respon.

L' espanta l' inmens vuyt del seu voltant,
Y cerca un vent més pur, un cel més blau
Ab neguitós afany sempre voltant.

Fins que, aucellet retut pel desconsol,
Troba en l' amor, que dolsament l' atrau,
Una branqueta hont deturar son vol.

J. M. TAMBURINI

L' OMBRA DEL BALADRE

(Continuació.)

NO HI HA REMEY

I.

No sé si ab lo que queda dit del carácter del Angel n' hi ha prou pera que 's conega bé; pero de totas maneras bó será fer notar que la escena del hort produhí un camhi soptat en sa manera d' ésser moral: l' esbojarrament primitiu cedí 'l lloch á un posat reflexiu, y capficat sempre ab una idea que d' amagat devia bullir en lo seu cervell, ni 's recordava de menjar ni de dormir; aná tornantse insensible á tot lo que 'l rodejava, y 'l seu pare notá tot desseguida la sequedat ab que responia á totas las preguntas sense bestreure may en las conversas familiars.

Lo relatat en lo final del anterior capitol, succehí al cap de vuyt dias que, riatller y festós com sempre, havía tornat de Barcelona, prometent á son pare que per la Festa Major del poble vindria lo seu amich Bonnin, lo sabi doctor, esperansa, com éll deya ab tó presumptuós, de la ciencia pátria; y passaren dias després d' esser fora l' Agneta, y ni una frase que recordés la visita d' aquell amich, tan esperada; fins al rebre carta d' En Sever la llegí sense ferne cabal, ni expressar la mes petita alegria ó satisfacció.

La bona de la Teresa, ab un sobressalt continuat seguia pas per pas la mudansa del seu fill, y en lo seu interior veya esglayada arre-

larshi més y més lo convenciment de que 'l Angel no tenia altre mal que l' embruixament de l' Agna Maria, essent lo terme de sas cavilacions lo mormular.

—¡Haverla deixat fugir sense que 'ns dongués lo remey!

II.

La alarma de la familia Quera pujá per graus.

Un dia observá 'l pare de l' ull-prés al passar per davant de la cambra del seu fill qu' aquest estava enrahonant sol, pero no 'n feu cabal quan vegé pel pany de la clau que estava escrivint en un grós paper blanch.

Una nit, quan ja feya mes de quinze dias que l' Agneta era fora, la Pobre Teresa 's llevá á altre hora de nit, y veyent llum á la cambra del Angel s' hi acostá de puntetas.

La porta era no mes ajustada, y pogué veure al Angel á la encamisada de génolls en terra, ab los brassos en creu devant d' un, á modo d' altar format per la calaixera y 'l quadro del capsal del llit ab la estampa del Angel de la Guarda; pero la estampa havía sigut baratada ab un dibuix que representava una cara de dona. Un ciri per banda donava prou claror perque la Teresa conegués en lo cap del quadro lo de l' Agneta, la filla de la bruixa.

Un crit d' horror s' escapá del seu pit, y esclatá en plor; mes l' Angel estava massa enfonzat en sa oració pera sentirla. Al cap d' una estona s' alsá, feu una genuflexió respectuosa al improvisat altar, y 's girá; allavors, veyent á la seva mare que continuava plorant, dreta al peu de la porta, s' hi acostá ab una mitja rialla als llávis, y prenentla pel brás la portá, més que acompanyá, fins al davant de la calaixera y ab veu plena de convenciment y de satisfacció digué:

—Li he pregat, li he suplicat, y fins ab plors li he demanat que tornés. Ella no 'n feya cabal. Li he fet moltas prometensas. Per aixó, rés. Al últim li he dit que vos la perdonareu...

Una ríalla sortint com per forsa 'l vá interrompre, com si ell mateix se la escoltés, y continuá:

—Y com posar oli en un llum: m' ha dit que tornará. ¡Pobre Agneta! Y pera mí no més, pera mí no més. ¡Pobre Agneta!

—Sossegat, fill meu, que m' espantas! pogué exclamar al últim sa

mare; pero éll li tapá la boca ab una má y ab l' altre signant lo quadro digué:

—¡Ja s' ha acabat! Per mí no més. Ella m' ho ha dit. ¡Ja s' ha acabat.

Y rient com un moment avans, se ficá al llit, pronunciant paraulas incoherents.

III.

La pobre Teresa, desconsolada, corregué á cercar al seu marit que 's despertá ab sobressalt. Li esplicá lo que havia vist, y 'ls dos al entrar á la cambra del Angel vegeren á aquest al llit: dormia ja tranquilament, y 'ls dos ciris continuavan encesos.

No es pera explicarho 'l trastorn d' aquella casa. En vá próbaren medis; intentá son pare de persuadirlo de que per aquell camí s' hi tornaría boig éll y hi faria tornar als altres; que no se 'n recordés més d' aquella ingrata, malagrahida de dona. L' Angel se 'ls escoltava ab un posat de llástima, se 'ls mirava á tots dos com compadeixentlos, y 'l seu mot era sempre 'l mateix:

—¡Ja s' ha acabat! Pera mí no més, vindrá. ¡Ja s' ha acabat!

Lo quadro tornava á la capsalera de dias, y desapareixia la estampa de la filla de la bruixa, pero de nits hi havia constanment l' altar guarnit. Desaparegué 'l quadro; á la nit següent n' hi havía un altre damunt la calaixera, y sempre ab aquella cara mateixa, los mateixos tochs, lo mateix tirat de l' Agna María.

IV.

Aviat la malaltia de l' Angel caygué á mans dels vehins: tot lo poble 'n parlava y la veu general donava la culpa de tot á n' En Quera, lo ximplet d' En Quera que havía deixat fugir lo remey quan lo tenia á casa.

—Lo que havia de fer,—deya un—es agafar una estaca, y empendre á la filla de la bruixa: «Cúram lo noy... ¿No? Garrotada seca, y mal que 't moris. Ara ja no hi es á temps.

—¡Prou!—deya un' altre.—Cercarla y ahont se la trobi...

—¡Qui sab ahont para!

—¿Volste jugar que no es gayre lluny?

Aquesta aposta feta per un vehí ab tó convensut causá en los que l' escoltavan fonda impresió, perque 'l que més y 'l que menos, tots estavan convensuts de qu' era possible que la filla de la bruixa fés pesar per sobre del poble lo pés de sa funesta influencia. Y aquella possibilitat may es infundada en semblants casos: sempre hi há qui ha vist algun gat negre entrar de nits per la gatonera de la porta del ull-prés, ó bé belar algun xay perdut pels encontorns de la casa del embruixat, y allavors ja cal que xay y gat s' espavil-lin.

¡Quántas vegadas s' ha vist una bruixa coixejant de resultas d' un cop de pedra ó d' una bona garrotada que ha rebut un gat negre!

V

En Quera, despreocupat á mitjas, net de clatell com l'anomenavan, estava fluctuant entre creure y descreure, y atribulat, aná passant dias sense determinarse. Al fi, recordá que l' Angel li havia parlat d' un amich qu' era una llegítima esperansa de la ciencia, y resolgué escriure la carta que ja coneixém.

En Sever no 's feu pregar. L' endemá matí agafava 'l tren y feya las sis horas que separan al poble de Barcelona, cregut de que aquella petita excursió cap á montanya li serviria de distracció Mes quan un té una pena tan fondament clavada al cor, es debades tot quan fassi pera minorarla: tot lo que veu, tot lo que sent, per tot arréu ahont passa, li serveix d' incent'u pera enfondir la ferida, perque ho relaciona tot ab son mal.

De quan en quan sentia en son interior com una veu misteriosa que l' avisava d' un gran perill: «Pera aquí comensan los que s' alocan!», peró al cap d' un curt instant ja s' adonava de que tornava á tenir recorreguda tota una restellera d' ideas, qual base era sempre la mateixa: l' imatge de l' Agna Maria. Son pensament giravoltava esbarat al entorn d' aquell infaust recort com papalló enlluernat, sentint com una satisfacció enmatzinada á la sola possibilitat de que havia de cauréli las alas brusídas, per aquell mirar profondament trist que duya clavat en sa pensa com botó de foch desde 'l dia que la va coneixer.

VI

La arribada de 'n Sever fou molt celebrada pel pare de l' Angel. Com es de suposar, li contá aquest tot lo que havia passat desde la mort de la Susagna fins á la desaparició de l' Agneta, y enmalaltiment del seu fill; tot va escoltarho 'n Sever profondament emocionat, endevinant ó mellor dit, presentint quelcom de terrible pera éll mateix.

Acompanyat d' En Margall puja á la cambra del Angel, y desde la porta, aquell desventurat pare li senyalá ab lo dit l' estampa de damunt de la calaixera, dihentli á mitja veu:

—Es la seva constant idea, ella!

—¡Ella! - repetí,—com un tornaveu En Sever. No hi há remey, continuá després d' alguns minuts de silenci, l' ombra del baladre s' ha extés per sobre d' aquesta casa. . No hi remey!

VII

Interiorment sentia En Sever un gran desitj de fugir d aquella casa. La escena entre 'ls dos amichs fou de lo més conmovedor: l'Angel feu semblant de coneixer al seu amich, pero no s' entussiasmá, com era natural, per sa arribada abans ab tan goig esperada, y li parlá de la Agneta, de sa germana estimada, com si ja En Sever tingués obligació de saberho tot, fins la promesa que cada nit li feya en sas oracions de tornar no més que per éll.

De tot estava al corrent En Sever, y d' alguna cosa més que ígnorava l' Angel y la seva familia, sabia qu' éll havia passat uns quants dias al peu d' aquell arbre desditxat, y la enmatzinadora influencia de la seva ombra habria cubert lo seu cor per sempre més.

T. POCH de NEGRE.

(Seguirá).

AL PEU DE LA CREU

Mort Jesús, ja de nit, del erm Calvari
baixavan los Juheus,
seguits de lluny, al raig trist de la lluna,
per l' ombra de las Creus.

Anás y Caifás ab los del Temple
parlavan de la Lley;
lo Centurió tot baix als soldats deya
—«Jesús, es fill de Déu!

Y 'l vent fret que del Gólgota venia
portava estranyas veus,
y negre núvol escampava l' ombra
sobre Jerusalem.

Mentres tant, en lo cim de la montanya
penjava de la Creu,
maimés y fret y coronat d' espinas,
Jesús de Nazareth.

Y sa Mare á sos peus aixi 's planyía,
barrejant sos gemechs
al feréstech remor de la ventada
que batia la Creu.

—«Tot ha finat! finá 'l goig del vil poble
y ta vida, fill meu;
mes no finará may la meva pena
que quant més va, més creix.

¡Tothom nos ha deixat! Ni un aquí 'n queda
de tos amichs fidels...
¡sols la Mort y l' angoixa m' acompanyan
pera vetllá 'l cos teu!

¡Ay, qui hagués dit, veyente noyet córrer
pels camps de Nazareth,
que havias d' acabar la teva vida
en afrentosa Creu!

Dolor sobre dolor, befa y escarnis
rebesses dels Juheus...
¡y haberho de mirar, la vida mia,
sense poder fer res!

¡Sense tú, l' amat fill de mas entranyas,
qué sola qu' estaré!
¡Quins dias ara passaré tant tristos
dins de Jerusalem!

¡Adéu, horas ditxosas de ma vida!
ja no us veuré may més,
qu' en lo mon no hi ha pena com ma pena
ni dol com lo dol meu!»

Y aixís dihent, la Verge esclatá en llágrimas
y s' abrassá ab la Creu,
y s' extremí, dels corbs que s' acostavan
al óurer l' aleteig.

Mentres tant per la costa del Calvari
baixavan los Juheus,
seguits de lluny, al raig de trista lluna
per l' ombra de las Creus.

Anas y Caifás ab los del Temple
parlavan de la Lley;
lo Centurió tot baix als soldats deya
—«Jesús, es fill de Déu!

Y 'l vent fret que del Gólgota venia
portava estranyas veus,
y negre núvol escampava l' ombra
sobre Jerusalém,

FRANCISCO BARTRINA.